

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ**

Кафедра економіки та фінансів

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З ДИСЦИПЛІНИ «ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНІ
РОЗРАХУНКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ
ДЕННОЇ ТА ЗАОЧНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ
ОСВІТНЬОГО РІВНЯ «БАКАЛАВР»**

**напряму підготовки: 6.030508 «Фінанси і кредит»,
спеціальності: 072 «Фінанси, банківська справа
та страхування»;**

**напряму підготовки: 6.030504 «Економіка підприємства»,
спеціальності: 076 «Підприємництво, торгівля
та біржова діяльність»**

Тернопіль-2017

СТЕРЕОТИП

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА

Методичні рекомендації для проведення практичних занять з дисципліни «Техніко-економічні розрахунки на підприємстві» для студентів денної та заочної форм навчання освітнього рівня «Бакалавр» напряму підготовки: 6.030508 «Фінанси і кредит», спеціальності: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»; напряму підготовки: 6.030504 «Економіка підприємства», спеціальності: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» // Укл. к.е.н., доцент І.Г. Химич. – Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. – 43 с.

Укладач: Химич Ірина Григорівна, кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та фінансів
ТНТУ ім. І. Пулюя

Рецензенти: Хрупович Світлана Євгенівна, кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та фінансів
ТНТУ ім. І. Пулюя

Подвірна Тетяна Володимирівна, кандидат економічних наук,
ст. викл., кафедри економіки та фінансів
ТНТУ ім. І. Пулюя

Методичні рекомендації розглянуто та затверджено на засіданні кафедри економіки та фінансів

Протокол № ____ від « ____ » _____ 2017 р.

Схвалено на засіданні методичної комісії факультету економіки та менеджменту

Протокол № ____ від « ____ » _____ 2017 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
Тема 1 Особливості діагностики техніко-економічного стану підприємства.....	6
Тема 2 Теоретичні та аналітичні аспекти фінансового стану підприємства.....	9
Тема 3 Фінансова безпека підприємства.....	13
Тема 4 Економічний аналіз підприємства.....	15
Тема 5 Управлінський аналіз підприємства.....	18
Тема 6 Фінансово-економічна оцінка кредитних операцій.....	21
Тема 7 Фінансово-економічна оцінка цінних паперів.....	25
Тема 8 Фінансово-економічна оцінка валютних операцій.....	28
Тема 9 Фінансово-економічна оцінка інвестицій.....	31
ГЛОСАРІЙ.....	35
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	42

ВСТУП

Методичні рекомендації для проведення практичних занять з дисципліни «Техніко-економічні розрахунки на підприємстві» призначені для надання практичної допомоги студентам в опануванні теоретичного матеріалу, а також формування навичок використання отриманих знань на практиці.

Техніко-економічні розрахунки на підприємстві являють собою передпроектний документ, що уточнює та доповнює схему розвитку й розташування відповідної галузі промисловості в частині обґрунтування економічної доцільності та господарської потреби проектування підприємства, пункту його розміщення, проектної потужності, номенклатури продукції, забезпеченості сировиною, паливом, електроенергією, водою, а також визначення основних технологічних та будівельних рішень, а також найважливіших техніко-економічних показників виробництва тощо.

Техніко-економічні розрахунки на підприємстві виступають комплексним дослідженням виробничо-господарської діяльності підприємства для виявлення факторів, що мають позитивний та негативний вплив на фінансово-економічний стан підприємства в цілому.

Техніко-економічна діагностика підприємства – це внутрішньо-господарський аналіз, що здійснюється на основі фінансової звітності, планово-нормативних даних, матеріалів оперативного та бухгалтерського обліку, позаоблікових та інших фінансово-економічних даних щодо діяльності підприємства. На підставі виявлених результатів проведеної оцінки діяльності підприємства приймаються важливі фінансово-економічні та управлінські рішення.

Сьогодні роль техніко-економічного дослідження зросла, адже, основні показники, що характеризують ефективність заходів для впровадження нової техніки, технології, організації виробництва, підприємства розраховують і планують самостійно. Звідси й випливає потреба в ретельному аналізі та обґрунтуванні техніко-економічних показників на підприємстві.

Мета навчальної дисципліни «Техніко-економічні розрахунки на підприємстві» – розкриття теоретичних основ та практичних навичок з організації та реалізації процесу діагностування техніко-економічного стану підприємства як суб'єкта господарської діяльності з метою покращення його конкурентних позицій в сучасних ринкових умовах функціонування.

Основні завдання дисципліни:

- розкриття сутності поняття діагностики техніко-економічного стану підприємства на сучасному етапі розвитку економіки;
- визначення основного інструментарію для здійснення техніко-економічної оцінки фінансового стану підприємства;
- дослідження сучасних методик оцінки техніко-економічного стану підприємства на мікро- та макроекономічних рівнях;
- висвітлення методів техніко-економічного обґрунтування при виборі управлінських рішень підприємства.

Предметом дисципліни виступає техніко-економічна оцінка фінансово-господарська діяльність підприємства в сучасних ринкових (конкурентних) умовах функціонування.

В програму дисципліни включено наступні теми:

Тема 1 Особливості діагностики техніко-економічного стану підприємства.

Тема 2 Теоретичні та аналітичні аспекти фінансового стану підприємства.

Тема 3 Фінансова безпека підприємства.

Тема 4 Економічний аналіз підприємства.

Тема 5 Управлінський аналіз підприємства.

Тема 6 Фінансово-економічна оцінка кредитних операцій.

Тема 7 Фінансово-економічна оцінка цінних паперів.

Тема 8 Фінансово-економічна оцінка валютних операцій.

Тема 9 Фінансово-економічна оцінка інвестицій.

В результаті вивчення дисципліни «Техніко-економічні розрахунки на підприємстві» студент повинен

знати:

- необхідність здійснення фінансово-економічної діагностики техніко-економічного стану підприємства;
- специфіку визначення необхідних фінансово-економічних джерел для оцінки техніко-економічного стану підприємства;
- особливості здійснення оцінки техніко-економічного стану підприємства;
- основні методичні підходи щодо проведення оцінки техніко-економічного стану підприємства.

вміти:

- проводити фінансово-економічну діагностику техніко-економічного стану підприємства в практичній діяльності;
- визначати, на основі здійсненої техніко-економічної оцінки, напрями розвитку підприємства;
- формувати та реалізовувати фінансово обґрунтовану стратегію дій для покращення стану підприємства.

Тема 1 Особливості діагностики техніко-економічного стану підприємства

1. Поняття «фінансовий аналіз» на підприємстві.
2. Функції фінансового аналізу.
3. Об'єкт, предмет та мета фінансового аналізу.
4. Суб'єкти фінансового аналізу.
5. Завдання аналізу фінансового стану.
6. Етапи фінансового аналізу підприємства.
7. Види фінансового аналізу підприємства.
8. Основні прийоми аналізу фінансового стану підприємства.

Ключові слова: аналіз; фінансовий аналіз; фінансові ресурси; фінансовий стан; фінансові рішення; користувачі результатів фінансової діагностики; інвестори; економічна діяльність; зовнішній фінансовий аналіз; внутрішній фінансовий аналіз; експрес-аналіз; діагностичний аналіз; аналітичні показники фінансового аналізу; деталізований аналіз; попередній аналіз; факторний аналіз.

Перелік питань:

1. Особливості поняття «фінансовий аналіз» підприємства.
2. Основні функції фінансового аналізу.
3. Об'єкт та предмет фінансового аналізу.
4. Основна мета здійснення фінансового аналізу. Основні фінансові індикатори та параметри фінансового аналізу.
5. Суб'єкти фінансового аналізу: внутрішні та зовнішні користувачі фінансових результатів діяльності підприємства.
6. Основні завдання фінансового аналізу підприємства.
7. Основні етапи здійснення фінансового аналізу діяльності підприємства.
8. Види фінансового аналізу підприємства: внутрішній та зовнішній фінансовий аналіз.
9. Характеристика прийомів аналізу фінансового стану підприємства.

Тестові завдання:

1. Що собою являє слово «аналіз»?
  - 1) Спосіб вивчення економічних явищ
  - 2) Метод дослідження економічних об'єктів
  - 3) Усі попередні визначення правильні

2. Коли саме виник «фінансовий аналіз»?
  - 1) 19 ст.
  - 2) 18 ст.
  - 3) 20 ст.

3. Як спочатку трактувалося поняття «фінансовий аналіз»?
  - 1) Фінансова наука

- 2) Економічне дослідження
- 3) Комерційна арифметика

4. Що собою представляє сучасне поняття «фінансовий аналіз»?

- 1) Накопичення, оброблення та використання інформації фінансового характеру, що служить основою прийняття управлінських рішень на рівні суб'єктів господарювання
- 2) Формування необхідного фінансового плану для ефективної діяльності суб'єктів господарювання
- 3) Розробка фінансових рекомендацій для покращення фінансового стану суб'єктів господарювання в сучасних ринкових умовах

5. Що виступає основним об'єктом фінансового аналізу?

- 1) Фінансові пропозиції
- 2) Фінансові витрати
- 3) Фінансові ресурси

6. Зміст фінансового аналізу визначається такими функціями як ...

- 1) Операційна, фінансова, контрольна
- 2) Управлінська, інформаційна, методологічна
- 3) Аналітична, проектна, функціональна

7. Предмет фінансового аналізу – це ...

- 1) Комплексне оцінювання фінансового стану підприємств, а також виявлення резервів його розвитку
- 2) Методика проведення фінансової оцінки суб'єкта господарювання
- 3) Розробка фінансової документації для створення суб'єкта господарювання

8. Виявлення та мобілізація резервів для покращення фінансового стану суб'єкта господарювання – це ...

- 1) Метод фінансового аналізу
- 2) Функція фінансового аналізу
- 3) Задача фінансового аналізу

9. Фінансовий стан підприємства – це ...

- 1) Фінансова оцінка діяльності підприємства
- 2) Виявлення фінансових резервів на досліджуваному підприємстві
- 3) Сукупність фінансових показників, щодо зміни фінансових ресурсів на підприємстві

10. Метою здійснення фінансового аналізу є ...

- 1) Отримання ґрунтовної оцінки щодо фінансового стану підприємства
- 2) Отримання фінансової інформації для отримання кредиту
- 3) Виявлення фінансових резервів на підприємстві

11. Суб'єктами фінансового стану є ...

- 1) Зовнішні користувачі
- 2) Внутрішні користувачі
- 3) Два твердження вірні

12. До внутрішніх користувачів фінансового аналізу діяльності підприємства відносяться ...

- 1) Менеджери усіх ланок управління
- 2) Профспілки
- 3) Банки

13. До зовнішніх користувачів фінансового аналізу діяльності підприємства відносяться ...

- 1) Менеджери
- 2) Директор
- 3) Банки

14. Основний суб'єкт фінансового аналізу діяльності підприємства – це ...

- 1) Директор
- 2) Інвестор
- 3) Працівники

15. До завдань фінансового аналізу діяльності підприємства відносяться ...

- 1) Здійснення фінансової оцінки показників прибутковості підприємства
- 2) Оцінка кредитоспроможності підприємства
- 3) Аналіз інноваційного рівня розвитку підприємства

16. До етапів проведення фінансового аналізу підприємства відносяться ...

- 1) Збір та фінансова оцінка показників підприємства
- 2) Формування висновків та розробка управлінських рішень
- 3) Усі твердження вірні

17. Що собою являє аналітична обробка фінансової звітності?

- 1) Складання фінансової звітності
- 2) Здійснення фінансового аналізу
- 3) Розробка проектних рішень

18. Значення фінансового аналізу полягає в ...

- 1) Отриманні інформації щодо платоспроможності досліджуваного підприємства
- 2) Здійсненні необхідної фінансової оцінки діяльності підприємства
- 3) Проведенні фінансової експертизи діяльності підприємства

19. За суб'єктами, фінансовий аналіз поділяється на ...

- 1) Горизонтальний та вертикальний
- 2) Зовнішній та внутрішній

3) Попередній та ретроспективний

20. За часовою ознакою, фінансовий аналіз поділяється на ...

- 1) Горизонтальний та вертикальний
- 2) Зовнішній та внутрішній
- 3) Попередній та ретроспективний

Практичні завдання:

Завдання 1:

На основі даних статей форми № 1 – Баланс (Звіт про фінансовий стан), здійснити горизонтальний (часовий) аналіз динаміки їхніх результатів за минулий і теперішній періоди.

Тема 2 Теоретичні та аналітичні аспекти фінансового стану підприємства

1. Суть поняття «фінансовий стан підприємства».
2. Основні етапи здійснення оцінки фінансового стану підприємства.
3. Оцінка вартості майна підприємства.
4. Оцінка джерел формування капіталу підприємства.
5. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства.
6. Оцінка фінансової стійкості підприємства.
7. Оцінка ділової активності підприємства.
8. Оцінка прибутковості підприємства.
9. Оцінка ймовірності банкрутства підприємства.

Ключові слова: фінансовий стан; фінансовий стан підприємства; оцінка майна; актив; пасив; баланс; основні засоби; необоротні активи; оборотні активи; фондомісткість; фондівдача; фінансові ресурси; власні фінансові ресурси; залучені фінансові ресурси; фінансові резерви; ліквідність; платоспроможність; фінансова стійкість; власний капітал; фінансова залежність; фінансова незалежність; довгострокові зобов'язання; ділова активність; чистий дохід; собівартість; дебіторська заборгованість; кредиторська заборгованість; фінансові результати; прибуток; збиток; прибутковість; рентабельність; банкрутство; неплатоспроможність; фінансова криза; діагностика банкрутства; фінансова стабільність.

Перелік питань:

1. Теоретичні аспекти понять «фінансовий стан» та «фінансовий стан підприємства».
2. Характеристика основних етапів оцінки фінансового стану підприємства.
3. Основні показники та коефіцієнти оцінки фінансового стану підприємства.
4. Особливості проведення оцінки вартості майна.
5. Основні джерела формування капіталу підприємства.

6. Суть понять «ліквідність» та платоспроможність». Основні показники та коефіцієнти для аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства.

7. Особливості здійснення оцінки фінансової стійкості підприємства.

8. Суть поняття «ділова активність підприємства». Основні показники та коефіцієнти для оцінки ділової активності підприємства.

9. Аналіз прибутковості підприємства.

10. Суть неплатоспроможності підприємства. Характеристика моделей ймовірності банкрутства підприємства.

Тестові завдання:

1. Фінансовий стан підприємства залежить від ...
  - 1) Ефективності вкладення фінансових ресурсів в активи підприємства
  - 2) Вчасності погашення кредитів
  - 3) Прибутковості підприємства

2. Фінансовий стан підприємства відображає ...
  - 1) Прибутковість підприємства
  - 2) Здатність підприємства фінансувати свою діяльність
  - 3) Виробничу активність підприємства

3. Фінансовий стан може бути ...
  - 1) Прибутковим
  - 2) Збитковим
  - 3) Стійким

4. Фінансовий стан підприємства відображає ...
  - 1) Прибутковість підприємства
  - 2) Здатність підприємства фінансувати свою діяльність
  - 3) Виробничу активність підприємства

5. Фінансовий стан може бути ...
  - 1) Прибутковим
  - 2) Збитковим
  - 3) Стійким

6. Актив балансу підприємства включає ...
  - 1) Статі необоротних та оборотних активів
  - 2) Статті власного капіталу
  - 3) Методику формування фінансового результату підприємства

7. Пасив балансу підприємства включає ...
  - 1) Статі необоротних та оборотних активів
  - 2) Статті власного капіталу
  - 3) Методику формування фінансового результату підприємства

8. До фінансових коефіцієнтів, за допомогою яких аналізують основні засоби підприємства відноситься ...

- 1) Коефіцієнт ліквідності
- 2) Коефіцієнт придатності
- 3) Коефіцієнт прибутковості

9. Який з показників відноситься до оцінки ефективності управління активами?

- 1) Робочий капітал
- 2) Платоспроможність
- 3) Рентабельність продаж

10. Фінансові ресурси – це ...

- 1) Грошові кошти
- 2) Матеріальні засоби
- 3) Усі відповіді вірні

11. Фінансові резерви – це ...

- 1) Частина фінансових ресурсів підприємства
- 2) Кошти, які тимчасово не беруть участь в обороті
- 3) Усі відповіді вірні

12. Основна ознака ліквідності – це ...

- 1) Прибутковість
- 2) Перевищення оборотних активів над короткостроковими пасивами
- 3) Швидкість

13. Платоспроможність – це ...

- 1) Прибутковість підприємства
- 2) Оборотність фінансових ресурсів
- 3) Погашення зобов'язань власними коштами

14. Фінансова стабільність підприємства – це показник, який характеризує ...

- 1) Оборотність активів
- 2) Поточну ліквідність
- 3) Співвідношення власних та залучених коштів

15. Оцінка ділової активності підприємства здійснюється на основі ...

- 1) Прибутку
- 2) Власного капіталу та зобов'язань
- 3) Матеріальних, трудових та фінансових ресурсів

16. Рентабельність діяльності – це співвідношення ...

- 1) Власного та залученого капіталу
- 2) Оборотних та необоротних активів
- 3) Чистого прибутку та виручки від реалізації продукції

17. Неплатоспроможність підприємства характеризує ...

- 1) Неспроможність виконувати свої грошові зобов'язання перед кредиторами
- 2) Здатність отримувати прибуток
- 3) Забезпечити обіг оборотних активів

18. Фінансові результати підприємства характеризуються ...

- 1) Абсолютними показниками
- 2) Відносними показниками
- 3) Усі відповіді вірні

19. Поняття «банкрутство» характеризує ...

- 1) Збитковість підприємства
- 2) Неспроможність підприємства задовольняти вимоги кредиторів
- 3) Усі відповіді вірні

20. Здійснення комплексного фінансового аналізу для ґрунтовного дослідження кризового стану підприємства, називається ...

- 1) Фінансовою оцінкою підприємства
- 2) Експрес-аналізом діяльності підприємства
- 3) Діагностикою банкрутства підприємства

Практичні завдання:

Завдання 1:

На основі даних фінансової звітності підприємства (форми № 1 та № 2) здійснити оцінку вартості майна за минулий та теперішній періоди.

Завдання 2:

На основі даних фінансової звітності підприємства (форм № 1 та № 2) здійснити оцінку джерел формування капіталу за минулий та теперішній періоди.

Завдання 3:

На основі даних фінансової звітності підприємства (форми № 1 та № 2) здійснити оцінку ліквідності та платоспроможності за минулий та теперішній періоди.

Завдання 4:

На основі даних фінансової звітності підприємства (форми № 1 та № 2) здійснити оцінку фінансової стійкості за минулий та теперішній періоди.

Завдання 5:

На основі даних фінансової звітності підприємства (форми № 1 та № 2) здійснити оцінку ділової активності за минулий та теперішній періоди.

Завдання 6:

На основі даних фінансової звітності підприємства (форми № 1 та № 2) здійснити оцінку прибутковості за минулий та теперішній періоди.

Завдання 7:

На основі даних фінансової звітності підприємства (форми № 1 та № 2) здійснити оцінку ймовірності банкрутства за минулий та теперішній періоди.

Тема 3 Фінансова безпека підприємства

1. Сутність поняття «фінансова безпека».
2. Особливості управління фінансовою безпекою підприємства.
3. Складові фінансової безпеки підприємства.
4. Етапи забезпечення фінансової безпеки підприємства.
5. Основні індикатори фінансової безпеки: на рівні підприємства та галузі.
6. Рівні фінансової безпеки підприємства.
7. Оцінка фінансової безпеки підприємства на основі показників та коефіцієнтів його фінансового стану.

Ключові слова: фінансова безпека; фінансова безпека підприємства; управління фінансовою безпекою; бюджетна безпека; валютна безпека; грошово-кредитна безпека; боргова безпека; безпека страхового ринку; безпека фондового ринку; економічна безпека; фінансовий інтерес; індикатори фінансової безпеки; механізм фінансової безпеки; система фінансової безпеки; фінансові показники оцінки фінансової безпеки.

Перелік питань:

1. Характеристика поняття «фінансова безпека» та її основні підходи.
2. Основна мета та принципи фінансової безпеки.
3. Специфіка управління фінансовою безпекою підприємства: механізм та система.
4. Основні складові елементи фінансової безпеки підприємства.
5. Основні етапи забезпечення фінансової безпеки підприємства.
6. Перелік індикаторів фінансової безпеки для підприємства та галузі.
7. Характеристика рівні фінансової безпеки підприємства.
8. Аналіз фінансової безпеки підприємства на основі його фінансової звітності.

Тестові завдання:

1. Фінансова безпека – це ...
  - 1) Захист суб'єктів соціально-економічних відносин
  - 2) Формування фінансової стабільності
  - 3) Підтримка платоспроможності

2. Фінансова безпека підприємства – це ...
  - 1) Захищеність підприємства від негативного впливу зовнішніх факторів
  - 2) Забезпеченість фінансової стабільності
  - 3) Усі відповіді вірні

3. До складових економічної безпеки відносяться ...
  - 1) Безпека ліквідності
  - 2) Ринкова безпека
  - 3) Безпека прибутковості

4. До основних складових фінансової безпеки належать ...

- 1) Валютна та грошово-кредитна
- 2) Інформаційна та ринкова
- 3) Техніко-технологічна та валютна

5. Про погіршення стану фінансової безпеки свідчать низькі результати таких показників як ...

- 1) Доходу та прибутку
- 2) Власного капіталу
- 3) Ліквідності та кредитоспроможності

6. Система управління фінансовою безпекою включає ...

- 1) Оцінку фінансового стану
- 2) Оцінку та прогнозування внутрішніх та зовнішніх факторів
- 3) Оцінка фінансової стабільності

7. Підтримка фінансової безпеки підприємства полягає у ...

- 1) Забезпеченні ліквідності активів
- 2) Забезпеченні інформаційного захисту
- 3) Усі відповіді вірні

8. До джерел, що мають негативний вплив на фінансову безпеку підприємства належать ...

- 1) Інноваційні розробки
- 2) Рівень розвитку фінансової кон'юнктури
- 3) Усі відповіді вірні

9. До заходів процесу організації фінансової безпеки на підприємстві належать ...

- 1) Стратегічне планування фінансово-господарської діяльності
- 2) Тактичне планування фінансово-господарської діяльності
- 3) Усі відповіді вірні

10. Основна проблема забезпечення фінансової безпеки полягає в ...

- 1) Підтримці прибутковості підприємства
- 2) Досягненні фінансової стійкості
- 3) Усі відповіді вірні

Практичні завдання:

Завдання 1:

На основі даних фінансової звітності підприємства (форми № 1 та № 2) проаналізувати стан фінансової безпеки підприємства за минулий та теперішній періоди.

Тема 4 Економічний аналіз підприємства

1. Суть поняття «економічний аналіз».
2. Основна мета та місце економічного аналізу в загальній системі управління підприємством.
3. Основні риси економічного аналізу.
4. Принципи економічного аналізу.
5. Функції економічного аналізу.
6. Користувачі інформації економічного аналізу.
7. Методика проведення економічного аналізу.
8. Основні етапи здійснення економічного аналізу.

Ключові слова: аналіз; економічний аналіз; риси економічного аналізу; принципи економічного аналізу; етапи економічного аналізу; функції економічного аналізу; внутрішні користувачі; зовнішні користувачі; інформація економічного аналізу; економічні ресурси.

Перелік питань:

1. Поняття «економічний аналіз»: основна мета, об'єкти та суб'єкти.
2. Основні риси економічного аналізу.
3. Основні складові економічного аналізу.
4. Основні принципи економічного аналізу.
5. Основні функції економічного аналізу.
6. Внутрішні та зовнішні користувачі інформації економічного аналізу.
7. Особливості проведення економічного аналізу.

Тестові завдання:

1. Економічний аналіз – це ...
  - 1) Ґрунтовна оцінка економічних явищ та процесів
  - 2) Оцінка соціально-економічної системи
  - 3) Оцінка фінансового стану підприємства

2. До основних рис економічного аналізу відносяться ...
  - 1) Дослідження причинно-наслідкових зв'язків
  - 2) Здійснення прогнозів для покращення ситуації
  - 3) Усі відповіді вірні

3. До складових економічного аналізу відносять ...
  - 1) Формування основної мети та цілей
  - 2) Оцінка фінансового стану
  - 3) Оцінка діяльності суб'єктів господарювання

4. До основних принципів діалектики, на яких ґрунтується економічний аналіз відносяться ...
  - 1) Все пізнається в динаміці

- 2) Причинно-наслідковий характер зміни явищ в часовому проміжку
  - 3) Всі відповіді вірні
5. Аналітичні дослідження, що здійснюються в економічному аналізі забезпечують між економічними суб'єктами ...
- 1) Опосередкований зв'язок
  - 2) Зворотній зв'язок
  - 3) Кореляційний зв'язок
6. До основних рис економічного аналізу як галузі спеціальних економічних наук відносять ...
- 1) Цільову спрямованість здійснення досліджень
  - 2) Оцінку економічного стану досліджуваного об'єкта
  - 3) Зворотній зв'язок між економічними суб'єктами
7. До основних складових змісту економічного аналізу відносять ...
- 1) Тактику та стратегію
  - 2) Фінансову політику та фінансове планування
  - 3) Оцінка причинно-наслідкових зв'язків економічного об'єкта
8. Важливою складовою змісту економічного аналізу є ...
- 1) Факторний аналіз
  - 2) Економічний аналіз
  - 3) Фінансово-економічний аналіз
9. До основних принципів економічного аналізу відносяться ...
- 1) Принцип функціональності
  - 2) Принцип комплексності
  - 3) Принцип зворотності
10. Економічний аналіз є сполучною ланкою між ...
- 1) Бухгалтерським обліком та ефективністю прийняття управлінських рішень
  - 2) Фінансовим аналізом та контролем
  - 3) Інноваційним аналізом та фінансовим станом економічного об'єкта
11. Економічний аналіз сприяє ...
- 1) Прибутковості підприємства
  - 2) Забезпеченню безкризової діяльності підприємства
  - 3) Ліквідності активів
12. До основних функцій економічного аналізу належить ...
- 1) Аналітико-практична
  - 2) Планова
  - 3) Керівна

13. До основних користувачів економічного аналізу належать ..

- 1) Зовнішні
- 2) Внутрішні
- 3) Всі відповіді вірні

14. До внутрішніх користувачів економічного аналізу відносяться ...

- 1) Податкова служба
- 2) Фонд державного майна
- 3) Персонал підприємства

15. Виконавцями економічного аналізу є ...

- 1) Аудитори
- 2) Інвестори
- 3) Керівники відділів

16. Ефективність здійснення економічного аналізу залежить від ...

- 1) Чіткого обґрунтування отриманих результатів
- 2) Незалежного оцінювання отриманих результатів
- 3) Застосування комплексного підходу

Практичні завдання:

Завдання 1:

На основі даних фінансової звітності підприємства (форми № 1 та № 2) проаналізувати продуктивність праці на підприємстві за минулий та теперішній періоди.

Завдання 2:

На основі даних фінансової звітності підприємства (форми № 1 та № 2) проаналізувати середній рівень заробітної плати персоналу підприємства за минулий та теперішній періоди.

Завдання 3:

На основі даних фінансової звітності підприємства (форми № 1 та № 2) проаналізувати витрати на підприємстві за минулий та теперішній періоди.

Завдання 4:

На основі даних фінансової звітності підприємства (форми № 1 та № 2) проаналізувати беззбитковий обсягу продаж та запас фінансової стійкості на підприємстві за минулий та теперішній періоди.

Завдання 5:

На основі даних фінансової звітності підприємства (форми № 1 та № 2) здійснити оцінку ресурсовіддачі підприємства за минулий та теперішній періоди.

Тема 5 Управлінський аналіз підприємства

1. Суть та мета управлінського аналізу.
2. Основні аспекти дослідження управлінського аналізу.
3. Основні види та завдання управлінського аналізу.
4. Принципи управлінського аналізу.
5. Складові управлінського аналізу.
6. Методи та методичні прийоми управлінського аналізу.

Ключові слова: управлінський аналіз; внутрішнє середовище підприємства; зовнішнє середовище підприємства; організаційна структура підприємства; основні засоби; оборотні активи; трудові ресурси; фінансові результати; фінанси підприємства; управлінське рішення; управлінська проблема; проблемна ситуація; структура управління; інформаційні ресурси; інформаційна база; внутрішня інформація; соціологічні методи; аналітичні методи; PEST-аналіз; SWOT-аналіз; SNW-аналіз; ситуаційний аналіз; портфельний аналіз; користувачі інформації; управлінський персонал.

Перелік питань:

1. Поняття «управлінський аналіз».
2. Характеристика основних аспектів дослідження управлінського аналізу.
3. Види управлінського аналізу та їх взаємозв'язок.
4. Принципи управлінського аналізу.
5. Функції управлінського аналізу.
6. Основні складові управлінського аналізу.
7. Соціологічні та аналітичні методи управлінського аналізу.
8. Методичні прийоми управлінського аналізу.

Тестові завдання:

1. Управлінський аналіз відображає ...
  - 1) Оцінку фінансового стану підприємства
  - 2) Подетальну оцінку стану підприємства
  - 3) Економічний стан підприємства

2. Основне призначення управлінського аналізу полягає в ...
  - 1) Контролі за діяльністю підприємства
  - 2) Здійсненні фінансово-економічної оцінки діяльності підприємства
  - 3) Аналізуванні фінансового стану підприємства

3. Основна мета управлінського аналізу полягає в ...
  - 1) Формуванні фінансової оцінки підприємства
  - 2) Формуванні рекомендацій для покращення ситуації на підприємстві
  - 3) Формуванні тактики підприємства

4. Управлінський аналіз сприяє ...

- 1) Формуванню фінансової стратегії підприємства
  - 2) Плануванню виробничої діяльності
  - 3) Прогнозування майбутніх результатів
5. Управлінський аналіз передбачає ...
- 1) Дослідження зовнішнього та внутрішнього середовищ підприємства
  - 2) Оцінку власних активів підприємства
  - 3) Оцінку заборгованості підприємства
6. SWOT-аналіз проводиться в ...
- 1) Економічному аналізі
  - 2) Фінансовому аналізі
  - 3) Управлінському аналізі
7. Управлінський аналіз сприяє ...
- 1) Мінімізації ризикових подій
  - 2) Прибутковості
  - 3) Фінансовій стабільності
8. До основних завдань управлінського аналізу відносяться ...
- 1) Оцінка та діагностика
  - 2) Діагностика та контроль
  - 3) Пошук та діагностика
9. Управлінський аналіз поділяється на ...
- 1) Перспективний та оперативний
  - 2) Попередній та послідовний
  - 3) Контрольний та організаційний
10. Оперативний управлінський аналіз поділяється на ...
- 1) Перспективний та оперативний
  - 2) Попередній та послідовний
  - 3) Організаційний та активізований
11. Попередній управлінський аналіз поділяється на ...
- 1) Перспективний та поточний
  - 2) Попередній та послідовний
  - 3) Контрольний та організаційний
12. До основних функцій управлінського аналізу відносяться ...
- 1) Операційна та контрольна
  - 2) Оцінна та діагностична
  - 3) Планування та зворотний зв'язок
13. Пошукова функція управлінського аналізу полягає в ...

- 1) Зборі необхідної інформації
- 2) Виявленні резервів для покращення ефективності управлінської системи
- 3) Забезпеченні фінансової стабільності та прибутковості підприємства

14. Основним об'єктом управлінського аналізу є ...

- 1) Підприємство
- 2) Діяльність підприємства
- 3) Управлінське рішення

15. До об'єктів управлінського аналізу відноситься ...

- 1) Прибутковість підприємства
- 2) Управлінська проблема
- 3) Операційна діяльність

16. Основним принципом управлінського аналізу є ...

- 1) Контрольованість
- 2) Оцінювання оцінки
- 3) Зворотний зв'язок

17. До принципів управлінського аналізу належать ...

- 1) Системність
- 2) Оперативність
- 3) Циклічність

18. До функцій управління не належить ...

- 1) Контроль
- 2) Прогнозування
- 3) Мотивація

19. Управлінська проблема – це ...

- 1) Збитковість підприємства
- 2) Результат, який виник всупереч поставленим цілям
- 3) Санація підприємства

20. Проблемна ситуація – це ...

- 1) Збитковість підприємства
- 2) Нестійкий фінансовий стан підприємства
- 3) Сприятливе середовище для виникнення проблеми

Практичні завдання:

Завдання 1:

На основі даних фінансової звітності підприємства (форми № 1 та № 2) проаналізувати сильні (S) та слабкі (W) сторони, а також можливості (O) та загрози (T) з боку зовнішнього середовища.

Тема 6 Фінансово-економічна оцінка кредитних операцій

1. Сутність понять «кредит» та «кредитні відносини».
2. Види та форми кредитів.
3. Функції кредиту.
4. Об'єкти кредитування.
5. Суб'єкти кредитування.
6. Особливості механізму кредитування.
7. Суть поняття «кредитоспроможність». Основні критерії.
8. Види процентних ставок.
9. Способи погашення кредиту.

Ключові слова: кредит; кредитування; кредитні відносини; кредитно-грошові відносини; кредитно-товарні відносини; грошові відносини; фінансові відносини; кредитні установи; банки; небанківські кредитні установи; кредитні операції; кредитна політика; економічні межі кредитування; кредитна система країни; кредитні ресурси; кредитний механізм; кредитоспроможність позичальника; кредитний договір; кредитна угода; фінансові зобов'язання; комерційний кредит; банківський кредит; державний кредит; споживчий кредит; іпотечний кредит; лізинговий кредит; міжнародний кредит; готівкова форма кредиту; безготівкова форма кредиту; безнадійна кредитна заборгованість; іпотека; лізинг; процентна ставка; реальна процентна ставка; номінальна процентна ставка; інфляційна премія; без ризикова процентна ставка; премія за ризик; премія за ліквідність; премія за строковість; облікова ставка НБУ; ануїтет.

Перелік питань:

1. Суть поняття «кредит»: види та форми.
2. Суть поняття «кредитні відносини»: об'єкти та суб'єкти кредитування.
3. Основні функції кредиту.
4. Механізм кредитування.
5. Особливості поняття «кредитоспроможність».
6. Види процентних ставок.
7. Основні способи погашення кредитів: ануїтетний та класичний.

Тестові завдання:

1. Кредитні відносини є складовою ...
  - 1) Фінансової системи
  - 2) Економічної системи
  - 3) Правової системи
2. Кредит – це категорія ...
  - 1) Економічної системи
  - 2) Фінансового планування
  - 3) Ринкової економіки

3. За допомогою кредиту прискорюється ...

- 1) Збільшення ринкових сегментів
- 2) Формування економічної системи
- 3) Обіг капіталу в країні

4. Кредит сприяє ...

- 1) Формуванню фінансових планів
- 2) Прибутковості капіталу
- 3) Оборотності товарно-матеріальних цінностей

5. Основою кредитних відносин виступає ...

- 1) Оборотний капітал
- 2) Власний капітал
- 3) Позиковий капітал

6. До підсистем кредитних відносин відносяться ...

- 1) Кредитно-грошові відносини
- 2) Кредитно-товарні відносини
- 3) Усі відповіді вірні

7. У якому вигляді можна надавати позику?

- 1) Ліквідній
- 2) Фінансовій
- 3) Товарній

8. Грошові відносини – це ...

- 1) Надання коштів у позику
- 2) Формування вартості товарів та послуг
- 3) Відносини розподілу фінансових ресурсів

9. Фінансові відносини – це ...

- 1) Надання коштів у позику
- 2) Формування вартості товарів та послуг
- 3) Відносини розподілу фінансових ресурсів

10. Кредитні відносини – це ...

- 1) Надання коштів у позику на основі поверненості та строковості
- 2) Формування вартості товарів та послуг
- 3) Відносини розподілу фінансових ресурсів

11. Основними суб'єктами кредитних відносин виступають ...

- 1) Позичальники та користувачі
- 2) Кредитори та дебітори
- 3) Кредитори та позичальники

12. Основний мотив надання кредиту ...

- 1) Отримання необхідних фінансових ресурсів
- 2) Отримання доходу в формі позикового процента
- 3) Використання коштів на власний розсуд

13. До основних кредиторів відносять ...

- 1) Інвестиційні установи
- 2) Кредитні спілки
- 3) Банківські установи

14. Кредит об'єднує ...

- 1) Рух та використання позикових коштів
- 2) Використання та повернення позикових коштів
- 3) Збір та розміщення позикових коштів

15. Кредитування – це ...

- 1) Спосіб надання кредиту
- 2) Механізм реалізації кредитних відносин
- 3) Методи повернення позикових коштів

16. Юридична основа здійснення кредитування – це ...

- 1) Кредитний договір
- 2) Договір купівлі-продажу
- 3) Нормативно-правова база щодо здійснення кредитних операцій

17. Об'єктом кредитних відносин виступає ...

- 1) Собівартість послуги
- 2) Вартість, що надається в позику
- 3) Ціна товарів

18. До основних функцій кредитування відносяться ...

- 1) Контрольна
- 2) Стимулювання
- 3) Усі відповіді вірні

19. Особливістю кредиту є ...

- 1) Вартість позикових коштів
- 2) Тривалість використання кредиту
- 3) Способи повернення позикових коштів

20. Кредитні відносини формуються на ...

- 1) Грошовому ринку
- 2) Ринку кредитних ресурсів
- 3) Ринку фінансових послуг

21. Рівень кредитоспроможності відображає ...

- 1) Можливість отримати кредит
- 2) Можливість використати позикові кошти
- 3) Можливість вчасного повернення позикових коштів

22. Кредитний механізм включає ...

- 1) Функції кредиту
- 2) Принципи кредитування
- 3) Усі відповіді вірні

23. Елементами кредитного механізму є ...

- 1) Суб'єкти та об'єкти кредитування
- 2) Особливості надання та повернення позикових коштів
- 3) Усі відповіді вірні

24. Ануїтетний спосіб погашення кредиту передбачає ...

- 1) Повернення коштів, з нарахованими на них відсотками, рівними частками протягом усього терміну позики
- 2) Повернення коштів, з нарахованими на них відсотками
- 3) Повернення коштів з різними за величиною сумами

25. Класичний спосіб погашення кредиту передбачає ...

- 1) Повернення коштів, з нарахованими на них відсотками, рівними частками протягом усього терміну позики
- 2) Повернення коштів, з нарахованими на них відсотками
- 3) Повернення коштів з різними за величиною сумами

Практичні завдання:

Завдання 1:

Відкрито депозит в розмірі 200 тис. грн. під 25 % річних терміном на 4 роки. Визначити процентний прибуток вкладника за методом нарахування простих та складних процентів.

Завдання 2:

Розрахувати графік платежів на основі ануїтетного методу, по кредиту на суму 1 млн. грн. під 10 % річних терміном на пів року.

Завдання 3:

Розрахувати графік платежів на основі класичного методу, по кредиту на суму 1 млн. грн. під 10 % річних терміном на пів року.

Тема 7 Фінансово-економічна оцінка цінних паперів

1. Поняття цінних паперів та їхні властивості.
2. Види цінних паперів.
3. Види та форми доходу від цінних паперів.
4. Оцінка дохідності від акцій.
5. Оцінка дохідності від облігацій.

Ключові слова: цінні папери; ринковість; дохідність; ризиковість; ліквідність; стандартність; акція; облігація; вексель; емісійні цінні папери; неемісійні цінні папери; документарні цінні папери; бездокументарні цінні папери; іменні цінні папери; пайові цінні папери; боргові цінні папери; казначейське зобов'язання; ощадний сертифікат; іпотечні цінні папери; іпотечний сертифікат; заставна; приватизаційні цінні папери; дохідні цінні папери; дисконтування; відсотковий дохід; привілейована акція; проста акція; норма доходу; спред; рівень спреду; номінальний дохід; прибутковість; купонна прибутковість; позиковий відсоток.

Перелік питань:

1. Суть поняття «цінні папери».
2. Класифікація цінних паперів.
3. Основні види доходу від цінних паперів.
4. Основні форми доходу від цінних паперів.
5. Методи визначення дохідності від акцій.
6. Методи визначення дохідності від облігацій.

Тестові завдання:

1. Цінні папери – це ...
  - 1) Валютні цінності
  - 2) Грошові документи
  - 3) Грошові цінності
2. Цінні папери засвідчують ...
  - 1) Право на одержання грошей
  - 2) Право на участь у голосуванні
  - 3) Право власності
3. Цінні папери відображають ...
  - 1) Відносини позики
  - 2) Грошові відносини
  - 3) Валютні відносини
4. Цінні папери використовуються для ...
  - 1) Надання валютних цінностей
  - 2) Передачі грошей

3) Погашення кредиту

5. Цінні папери застосовуються для ...

- 1) Забезпечення майбутніх платежів
- 2) Грошових розрахунків
- 3) Отримання валюти

6. Цінні папери виступають ...

- 1) Фінансовим механізмом
- 2) Фінансовим платежем
- 3) Фінансовим інструментом

7. До властивостей цінних паперів відносяться ...

- 1) Економічність
- 2) Активність
- 3) Дохідність

8. Ринковість, як одна з властивостей цінних паперів, означає ...

- 1) Формування попиту на цінні папери
- 2) Вільний продаж цінних паперів
- 3) Встановлення конкурентної ціни на цінні папери

9. Прибутковість, як властивість цінних паперів, – це ...

- 1) Засіб заощадження
- 2) Спосіб отримання прибутків
- 3) Засіб платежу

10. До видів вартості цінних паперів відноситься ...

- 1) Економічна
- 2) Конкурентна
- 3) Розрахункова

11. Номінальну вартість цінних паперів встановлює ...

- 1) Конкурентний ринок
- 2) Банк
- 3) Емітент

12. Ринкова вартість цінних паперів – це ...

- 1) Економічна ціна
- 2) Ціна, яку встановлює емітент
- 3) Ціна, яку встановлює ринок

13. Ліквідність цінних паперів означає ...

- 1) Економічну вартість цінних паперів
- 2) Фінансову вартість цінних паперів

3) Швидке перетворення цінних паперів в готівку

14. Стандартність цінних паперів означає ...

- 1) Правові наслідки по відношенню до цінних паперів
- 2) Усі цінні папери мають грошовий вираз
- 3) Цінні папери можна обміняти на гроші

15. Ризиковість відносно цінних паперів означає ...

- 1) Можливу втрату майбутніх доходів
- 2) Отримання майбутніх прибутків
- 3) Втрату якості цінних паперів

16. Боргові цінні папери – це ...

- 1) Кредитні цінності
- 2) Фінансові засоби накопичення
- 3) Зобов'язання повернення коштів

17. До боргових цінних паперів відносять ...

- 1) Акції
- 2) Облігації
- 3) Ф'ючерси

18. Акція – цінний папір, який ...

- 1) Надає власнику право на отримання дивідендів
- 2) Надає власнику право викупу боргу
- 3) Надає власнику право на здійснення діяльності в АТ

19. Вексель – це ...

- 1) Цінний папір терміном дії більше 1 року
- 2) Боргова розписка
- 3) Цінний папір на право виплати дивідендів

20. Власник цінних паперів може отримати дохід від ...

- 1) Володіння цінними паперами
- 2) Розпоряджання цінними паперами
- 3) Усі відповіді вірні

Практичні завдання:

Завдання 1:

Облігація реалізується на фондовому ринку за ціною 80 грн. Її термін складає 3 роки, до погашення залишилося 2 роки. Номінальна вартість – 100 грн. Процентні виплати здійснюються щорічно за ставкою 2,5 % до номіналу. Норма поточної доходності з рахуванням ризику складає 3 % на рік. Визначити поточну ринкову вартість облігації та її відповідність ціні реалізації.

Завдання 2:

Компанія виплачує річні дивіденди по акції в розмірі 5 грн. Норма поточної дохідності акції даного типу – 10 %. Визначити поточну ринкову вартість акції.

Тема 8 Фінансово-економічна оцінка валютних операцій

1. Сутність поняття «валютні операції».
2. Види валютних операцій.
3. Класифікація валютних операцій.
4. Методика формування валютних операцій.

Ключові слова: валютні операції; обмінні операції; розрахункові операції; кредитно-депозитні операції; прямі інвестиції; портфельні інвестиції; валютний ризик; хеджування; депозитні операції; конверсійні операції; арбітражні операції; операції спот; форвардні операції; ф'ючерсні операції; опціонні операції; операції своп; курс продавця; курс покупця; крос-курс; спот-курс; терміновий курс; спред; знижка; премія.

Перелік питань:

1. Поняття «валютні операції».
2. Основні види валютних операцій.
3. Класифікаційні ознаки валютних операцій.
4. Особливості конверсійних валютних операцій.
5. Характеристика ф'ючерсних операцій.
6. Особливості операцій спот.
7. Специфіка форвардних операцій.
8. Валютні ф'ючерси.
9. Валютний опціон.

Тестові завдання:

1. Конвертованість – це ...
  - 1) Здатність однієї валюти обмінюватися на інші
  - 2) Вільна торгівля іноземними валютами
  - 3) Залучення іноземних валют

2. Залежно від видів угод з валютою міжбанківський ринок є ...
  - 1) Вексельним
  - 2) Позабіржовим
  - 3) Форвардним

3. До режимів валютних курсів відноситься ...
  - 1) Вільноконвертований
  - 2) Регулюючий
  - 3) Фіксований

4. Валютна інтервенція – це ...

- 1) Імпорт валюти
- 2) Пряме втручання ЦБ у діяльність валютного ринку
- 3) Законодавче регулювання валютного ринку

5. Валютна угода – це ...

- 1) Угода про передачу валюти
- 2) Купівля-продаж іноземної валюти
- 3) Угода про інвестування в іноземній валюті

6. Види валютних операцій ...

- 1) Ринкові
- 2) Опціонні
- 3) Іноземні

7. Поняття «курс продавця» – це ...

- 1) Курс, за яким банк купує валюту
- 2) Особливості котирування валют
- 3) Курс, за яким банк продає валюту

8. 0Крос-курс – це ...

- 1) Встановлення ціни валюти
- 2) Встановлення ціни між двома валютами відповідно до третьої
- 3) Ціна валюти на основі інфляційних процесів

9. Ф'ючерс – це ...

- 1) Ціна валюти
- 2) Співвідношення ціни між валютами
- 3) Майбутня ціна

10. Форвардний ринок – це ...

- 1) Ринок угод на валютному ринку
- 2) Ринок термінових валютних операцій
- 3) Котирування іноземних валют

11. Валютні операції бувають ...

- 1) Кредитні
- 2) Обмінні
- 3) Боргові

12. Обмінні операції, розрахунки за якими здійснюються протягом двох робочих днів за поточним ринковим курсом, що фіксується на момент укладання угоди, називаються ...

- 1) Форвардними
- 2) Касовими

3) Ф'ючерсними

13. Операції, що полягають в обміні визначеної суми в одній валюті за визначеним попередньо курсом ...

1) Форвардними

2) Касовими

3) Ф'ючерсними

14. До операцій, пов'язаних з рухом іноземної валюти відносяться ...

1) Поточні

2) Пов'язані з рухом капіталу

3) Усі відповіді правильні

15. За цільовим призначенням валютні операції бувають ...

1) З метою ліквідності

2) З метою страхування

3) З метою оплати

16. За формою здійснення валютні операції бувають ...

1) Грошові

2) Безготівкові

3) Активні

17. За масштабами операцій, валютні операції бувають ...

1) Міжнародні

2) Роздрібні

3) Регіональні

18. За механізмом здійснення валютні операції бувають ...

1) Безготівкові

2) Валютний арбітраж

3) Ліквідні

19. Метою конверсійних валютних операцій виступає ...

1) Формування прибутковості

2) Хеджування

3) Усі відповіді правильні

20. До конверсійних валютних операцій належать ...

1) Ф'ючерсні

2) Спот

3) Форвардні

Практичні завдання:

Завдання 1:

Комерційний банк встановив наступний курс долара США: купівля – 27,15 грн., продаж – 27,30 грн. Визначити скільки гривень можна одержати за 700 дол. 80 центів та скільки доларів можна купити за 55 тис. грн. Розрахувати спред (відносну маржу) комерційного банку.

Завдання 2:

Визначити курс євро до фунта стерлінгів на основі їхніх середніх співвідношень з долларом США:

1 USD=0,84 EUR;

1 USD=0,74 GBP.

Завдання 3:

Скільки євро можна придбати за 28 тис. японських єн, при наступному співвідношенні:

1 USD=112,88 JPY;

1 USD=0,84 EUR.

Тема 9 Фінансово-економічна оцінка інвестицій

1. Суть інвестиційної привабливості підприємства.
2. Особливості поняття інвестиційна політика.
3. Інвестиційний процес та його основні етапи.
4. Зміст інвестиційної діяльності.
5. Поняття «інвестиції» та їхні основні ознаки.
6. Види інвестицій.
7. Методика оцінювання інвестиційних рішень.

Ключові слова: інвестиційна привабливість; інвестиційна політика; інвестиційний процес; інвестиція; інвестиційна діяльність; інвестування; інвестиційний проект; власні фінансові ресурси інвестора; позичкові фінансові кошти інвестора; залучені фінансові кошти інвестора; бюджетні інвестиційні асигнування; безоплатні внески; благодійні внески; прибуток; соціальний ефект; інвестиційна операція; приватне інвестування; державне інвестування; комунальне інвестування; іноземне інвестування; непряме (опосередковане) інвестування; експортні інвестиції; імпортні інвестиції; короткострокові інвестиції; середньострокові інвестиції; довгострокові інвестиції; кредити; капітальні інвестиції; фінансові інвестиції; прямі інвестиції; портфельні інвестиції; реінвестиції; боргове інвестування; пайове інвестування; кредитування; ефективність капіталовкладень; період окупності інвестицій; облікова ставка прибутку; чиста приведена вартість проекту; чиста термінальна вартість; внутрішня ставка прибутку; модифікована внутрішня ставка прибутку; дисконтований період окупності інвестицій; індекс рентабельності інвестицій; грошовий потік; чистий грошовий потік; початкові інвестиції; ставка дисконтування; термін реалізації проекту; вартість капіталу; прибутковий проект; збитковий проект; безприбутковий проект.

Перелік питань:

1. Характеристика інвестиційної привабливості.
2. Поняття «інвестиційна політика».
3. Поняття «інвестиційний процес» та його основні етапи.
4. Інвестиційна діяльність.
5. Поняття «інвестиції» та їхні основні ознаки.
6. Класифікація інвестицій.
7. Методика оцінки інвестиційних проектів.

Тестові завдання:

1. Основне завдання сучасної фінансово-економічної політики – це ...
  - 1) Управління економікою країни
  - 2) Активізація інвестиційної діяльності
  - 3) Вдосконалення законодавчої бази

2. Інвестиційна привабливість підприємства визначається ...
  - 1) Фінансово-господарською діяльністю
  - 2) Управлінською діяльністю
  - 3) Усі відповіді вірні

3. Основні джерела інвестицій підприємства – це ...
  - 1) Оборотні активи
  - 2) Власний капітал
  - 3) Прибуток

4. Інвестиційна політика визначає ...
  - 1) Наявність тимчасово вільних фінансових ресурсів
  - 2) Формування спеціальних програм економічного розвитку
  - 3) Усі відповіді вірні

5. До напрямів становлення та розвитку інвестиційної політики в Україні належить ...
  - 1) Інвестування міжнародних організацій
  - 2) Інвестування з державних спеціальних фондів
  - 3) Інвестування регіональними організаціями

6. Інвестиційна політика в Україні здійснюється на основі принципу ...
  - 1) Координації грошових коштів
  - 2) Зворотності фінансових ресурсів
  - 3) Пріоритетності макроекономічної стабілізації

7. Інвестиційна політика інвестора включає ...
  - 1) Обсяг фінансових ресурсів
  - 2) Способи повернення коштів
  - 3) Усі відповіді вірні

8. Основною метою інвестування на приватноправовому рівні є ...
- 1) Сприяння зайнятості населення
  - 2) Розподіл фінансових ресурсів в усі сфери економіки
  - 3) Отримання прибутку
9. До основних секторів інвестиційної діяльності в Україні відноситься ...
- 1) Регіональний
  - 2) Державний
  - 3) Місцевий
10. Інвестиційний процес – це ...
- 1) Структурний елемент інвестиційної політики
  - 2) Складова інвестиційної стратегії
  - 3) Стадії інвестиційного проекту
11. Інвестиційна діяльність – це ...
- 1) Процес вкладання фінансових ресурсів
  - 2) Мобілізація тимчасово вільних фінансових ресурсів
  - 3) Координація та розподіл фінансових ресурсів
12. Інвестиційна діяльність здійснюється за рахунок ...
- 1) Власних коштів
  - 2) Прибутку
  - 3) Оборотних коштів
13. Основна мета інвестиційної діяльності полягає в ...
- 1) Забезпеченні розподілу фінансових ресурсів
  - 2) Отриманні прибутку
  - 3) Підтримці прибутковості
14. Інвестиційна операція – це ...
- 1) Механізм здійснення інвестиційної діяльності
  - 2) Принципи ведення інвестиційної діяльності
  - 3) Сукупність дій для вкладення інвестицій
15. Поняття «інвестиція» означає ...
- 1) Вкладення коштів
  - 2) Розподіл коштів
  - 3) Мобілізація коштів
16. До основних ознак інвестицій відноситься ...
- 1) Відтворюваність
  - 2) Грошова форма
  - 3) Усі відповіді вірні

17. Формою інвестування є ...

- 1) Пряме інвестування
- 2) Регіональне інвестування
- 3) Міжнародне інвестування

18. До основних методів оцінки інвестиційних проектів належить ...

- 1) Методи, що визначають поверненість позикових коштів
- 2) Методи, що визначають часову цінність коштів
- 3) Методи, що прогнозують ризики втрати

19. Чиста приведена вартість проекту – це ...

- 1) Різниця між початковими вкладеннями в проект та дисконтованими чистими грошовими надходженнями від реалізації проекту
- 2) Різниця між дисконтованими чистими грошовими надходженнями від реалізації проекту та початковими вкладеннями в проект
- 3) Сума між початковими вкладеннями в проект та дисконтованими чистими грошовими надходженнями від реалізації проекту

20. Внутрішня ставка дисконтування (IRR) характеризує ...

- 1) Ліквідність проекту
- 2) Дохідність проекту
- 3) Тривалість проекту

Практичні завдання:

Завдання 1:

Вартість інвестиційного проекту складає 335 тис. грн., даний проект генерує грошовий потік в розмірі 215 тис. грн. щорічно протягом 7 років. Ставка дисконтування грошових потоків дорівнює 15 %, ставка реінвестування – 13 %. Визначити ефективність інвестиційного проекту.

Завдання 2:

Для придбання нового обладнання, грошові потоки від експлуатації якого складатимуть 15 тис. дол. щорічно протягом 4 років, потрібно витратити 35 тис. дол. Вартість капіталу складає 15 %. Визначити, яку суму повинен заплатити інвестор, щоб це було фінансово вигідно.

ГЛОСАРІЙ

Активи – це ресурси, що контролюються підприємством у результаті минулих управлінських рішень, при використанні яких у майбутньому очікується надходження економічних зисків.

Аудиторські стандарти – це основні принципи виконання аудиторських процедур.

Аналіз – це метод дослідження, який стосується вивчення предмета шляхом розчленування його на складові, кожна з яких аналізується (вивчається) окремо в рамках одного цілого (аудит фінансово-господарської діяльності підприємства).

Аналіз відносних показників (коефіцієнтів) – це розрахунок відносин даних звітності, визначення взаємозв'язків показників.

Аналіз ліквідності – характеризує можливість підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання із своїх поточних активів.

Аналіз фінансового стану – це частина загального аналізу господарської діяльності підприємства, який складається з двох взаємозв'язаних розділів: фінансового та управлінського аналізу.

Баланс – це звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.

Банкрутство – це визнана господарським судом нездатність боржника відновити свою платоспроможність і задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше, як через застосування ліквідаційної процедури.

Банкрутство підприємства (юридичної особи) – це визнана арбітражним судом або оголошена боржником нездатність у повному обсязі задовольнити вимоги кредиторів по грошових зобов'язаннях і (або) виконати обов'язок по сплаті обов'язкових платежів.

Боржник – це підприємство, нездатне задовольнити вимоги кредиторів по грошових зобов'язаннях і (або) виконати обов'язок по сплаті обов'язкових платежів протягом встановленого терміну.

Бухгалтерська звітність – це звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів.

Валовий прибуток – це прибуток, розрахований на реалізованій продукції у вигляді різниці між чистим доходом (виручка без ПДВ та акцизів) від реалізації продукції і собівартістю реалізованої продукції.

Вартість капіталу – це ціна, яку підприємство платить за його залучення з різних джерел.

Вертикальний (структурний) аналіз – це визначення структури підсумкових фінансових показників з виявленням впливу кожної позиції звітності на результат у цілому.

Власний капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Внутрішні джерела інформації для підприємства – це ті джерела, що знаходяться всередині самого підприємства (внутрішньогосподарські).

Внутрішньогосподарська (управлінська) звітність – це спеціальна звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку і призначена

для задоволення потреб в інформації внутрішніх користувачів – органів управління підприємства.

Горизонтальний (часовий) аналіз – це порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом.

Грошовий потік – це надходження підприємства мінус його грошові виплати за певний період.

Дедукція – це метод дослідження, за якого спочатку вивчається стан об'єкта в цілому, а потім стан його складових елементів, тобто висновки роблять від загального до окремого (аудит фінансових результатів спочатку проводиться за даними синтетичного обліку, а потім – аналітичного обліку).

Дисконтна ставка – це процентна ставка, застосування якої в процесі дисконтування дасть змогу привести майбутню вартість грошового потоку до теперішньої.

Довгострокові зобов'язання – це всі зобов'язаннями не є поточними зобов'язаннями.

Загальний прибуток – це кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства, що включає в себе фінансові результати від різних видів його діяльності (продаж продукції, послуги, прибуток від звичайної діяльності, надзвичайних подій).

Звіт про власний капітал – це звіт, який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

Звіт про рух грошових коштів – це звіт, який відображає надходження і видаток грошових коштів у результаті діяльності підприємства у звітному періоді.

Звіт про фінансові результати – це звіт про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства.

Зобов'язання – це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, приведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

Зовнішні джерела інформації для підприємства – це ті, що публікуються, а також, які надходять з інших підприємств, інформаційної індустрії.

Еквіваленти коштів – це короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, що вільно конвертуються у визначені суми коштів і характеризуються незначним ризиком зміни вартості.

Економічний контроль – це система органів державного і господарського управління, які здійснюють контроль за економічним і соціальним розвитком країни; формуванням і витрачанням Державного бюджету України відповідно до законодавчого регулювання, прийнятого Верховною Радою України та Конституції України.

Економічний прибуток – це різниця між доходами від реалізації та витратами втрачених можливостей.

Економічний ризик – це втрати, імовірність яких пов'язана з невизначеністю, а також можливі вигоди та прибутки, які можна отримати лише в разі виконання дій, пов'язаних із ризиком.

Експеримент – це науково поставлений дослід з метою аудиту для перевірки результатів процесів, що плануються або виконані (експеримент

проводиться за чітко визначеними умовами, які дають змогу стежити за перебігом запланованого процесу).

Експертизи – це експертні оцінки, що застосовуються криміналістичними, судово-бухгалтерськими, товарознавчими та іншими експертизами, коли у складі аудиторів немає відповідних фахівців або коли за виявленими аудитом зловживаннями порушено кримінальну справу.

Інвентаризація – це перевірка стану об'єктів органолептичним способом, тобто перевірка наявності й стану об'єкта шляхом огляду, підрахунку, зважування, обміру тощо. Практично інвентаризація – це перевірка фактичної наявності запасів, сировини, готової продукції, товарів та інших цінностей, які зіставляються з даними бухгалтерського фінансового обліку і встановлюється результат – нестача, надлишок, природний збиток.

Інвестиції – це господарська операція, яка передбачає придбання основних фондів нематеріальних активів, корпоративних прав та цінних паперів в обмін на кошти або майно. Інвестиції поділяються на капітальні, фінансові та реінвестиції.

Інвестиційна діяльність – це сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій.

Інвестиційні ресурси – це усі види грошових та інших активів, залучених для здійснення вкладень в об'єкти інвестування.

Інвестиційний ризик – його формування притаманне господарським операціям, які реалізуються в межах інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання.

Індукція – це метод дослідження, за яким загальний висновок складається на підставі ознайомлення не зі всіма ознаками, а лише з частиною їх, тобто способом виведення висновків від окремого до загального (аудит витрат обігу здійснюється насамперед за даними аналітичного обліку, а відтак – синтетичного обліку).

Калькуляція – це обчислення витрат на виготовлену продукцію, виконані роботи та послуги. Плановий відділ підприємства обчислює планову собівартість продукції, а бухгалтерія – фактичну. На підставі цих показників визначиться планова та фактична сума прибутку, рентабельність виробництва.

Капітал – це загальна вартість засобів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формі, які авансовані у формування активів підприємства. У бухгалтерському обліку відображається у пасиві балансу.

Кореспонденцією рахунків – це взаємозв'язок між рахунками бухгалтерського обліку при реєстрації господарської операції способом подвійного запису, а рахунки, що беруть участь у цьому взаємозв'язку, – кореспондуючими.

Контроль – це зворотній бік бюджетування. Ієрархічна система бюджетів підприємства дозволяє встановити жорсткий контроль за надходженням і витрачанням коштів, створити реальні умови для вироблення ефективної фінансової стратегії.

Контрольні замірювання робіт – це прийом фактичного контролю за дотриманням норм витрачання сировини та матеріалів у виробництві, на будівництві, транспорті тощо.

Кредит – це позичковий капітал банку у грошовій формі, що передається у тимчасове користування на умовах забезпеченості, повернення, строковості, платності та цільового характеру використання.

Кредитоспроможність – це здатність позичальника в повному обсязі і у визначеній кредитною угодою термін розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями.

Кредитний ризик – це ймовірність несплати позичальником основного боргу та відсотків, які належать сплаті за користуванням кредитом у терміни, визначені у кредитному договорі.

Мета аудиту – це сприяння ефективності роботи, раціональному використанню матеріальних, трудових і фінансових ресурсів у підприємницькій діяльності для отримання максимального прибутку.

Необоротні активи – це активи підприємства, що не є оборотними.

Неплатоспроможне підприємство (банкрут) – це підприємство, що знаходиться в стані банкрутства.

Неплатоспроможність – це неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати грошові зобов'язання перед кредиторами після настання встановленого строку їх сплати, в тому числі по заробітній платі, а також виконати зобов'язання щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) не інакше як через відновлення платоспроможності.

Нерозподілений прибуток (непокриті збитки) – це величина, на яку чистий прибуток перевищує його використання у звітному періоді.

Номінальний прибуток (збиток) – це характеризує фактично одержану величину прибутку (збитку) підприємством.

Оборотні активи – це кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації або споживання протягом операційного циклу (протягом дванадцяти місяців з дати балансу).

Операційних ризик – його формування притаманне господарським операціям які реалізуються в межах операційної діяльності суб'єкта господарювання.

Операційний цикл – це проміжок часу між придбанням запасів для здійснення й отримання коштів від реалізації виготовленої з них продукції, товарів, послуг.

Органолептичні методи – це інвентаризація, контрольні заміри, вибіркові й суцільні спостереження, технологічний та хіміко-технологічний контроль, експертизи, службові розслідування, експеримент.

Оцінка інвестицій – це оцінка можливих майбутніх витрат і доходів, що можуть виникнути в результаті інвестицій у даний проект протягом очікуваного терміну його дії. Оцінка інвестицій включає оцінку ризиків і чутливості проекту, тобто того, в якому ступені можливі помилки в прогнозах можуть уплинути на очікувані результати за даним проекту. Така оцінка допомагає прийняти рішення про те, чи варто вкладати ресурси в даний проект.

Первинні документи – це такі достовірні джерела первинної інформації певної форми, які встановлюють факт здійснення господарської операції, служать для аналітичного обліку; на їх основі бухгалтерія веде первинний облік.

Платоспроможність підприємства – це здатність виконувати свої зовнішні обов'язки, використовуючи власні активи. Цей показник вимірює фінансовий ризик, тобто вірогідність банкрутства. Для обчислення рівня платоспроможності використовують спеціальний коефіцієнт, який показує частку власного (акціонерного) капіталу підприємства в його загальних обов'язках.

Пов'язані сторони – це підприємства, відносини між якими дають можливість одній стороні контролювати іншу, тобто істотно впливати на прийняття фінансових та оперативних рішень.

Порівняльний (просторовий) аналіз – це як внутрішньогосподарський аналізі порівняння зведених показників звітності за окремими показниками фірми, дочірніх фірм, підрозділів, цехів, так і міжгосподарський аналіз і порівняння показників даної фірми з показниками конкурентів, з середньогалузевими та середніми загальноекономічними даними.

Податкова звітність – це звітність, яку складають усі суб'єкти господарювання – платники податків, і яка призначена для надання інформації органам державної податкової адміністрації щодо стану розрахунків з державою за податками.

Портфель інвестицій – це набір фінансових активів, якими володіє інвестор. В нього можуть входити як інструменти одного виду, наприклад, акції, облігації так і різні інструменти: цінні папери, фінансові інструменти, нерухомість.

Предмет фінансового аналізу – це фінансові ресурси підприємства та їх потоки.

Прибуток – це частина вартості додаткового продукту, виражена в грошах; частина чистого доходу; грошовий вираз вартості реалізованого чистого доходу, основна форма грошових накопичень господарюючого суб'єкта.

Поточні зобов'язання – це зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу.

Примітки до фінансової звітності – це сукупність показників і пояснень, яка забезпечує деталізацію та обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами).

Реальний прибуток (збиток) – це номінальний прибуток (збиток) перерахований з урахуванням інфляції. Він характеризує реальну купівельну спроможність підприємства.

Реєстри бухгалтерського обліку – це спеціальні таблиці, в яких згруповані облікові записи господарських операцій на рахунках (журнали-ордери, меморіальні ордери, відомості, розроблені таблиці, картки).

Рентабельність – це один із головних вартісних показників ефективності виробництва, який характеризує рівень віддачі активів і ступінь використання капіталу у процесі виробництва.

Ризик – це складне багатогранне та неосяжне явище.

Розробка фінансової стратегії – це галузь фінансового планування. Як складова частина загальної стратегії економічного розвитку, вона має

узгоджуватися з цілями та напрямками останньої. У свою чергу, фінансова стратегія справляє суттєвий вплив на загальну економічну стратегію підприємства. Зміна ситуації на макрорівні та на фінансовому ринку спричиняє коригування як фінансової, так і загальної стратегії розвитку підприємства.

Синтез – це метод дослідження об'єкта в його цілісності, в єдності його частин (аудит виконання договорів на постачання товарно-матеріальних цінностей).

Системний аналіз – це вивчення об'єкта як сукупності елементів, що утворюють систему. В аудиті системний аналіз передбачає оцінку поведінки об'єктів як системи з усіма факторами, що впливають на його функціонування. Він дає змогу застосувати системний підхід до оцінки виробничої і фінансово-господарської діяльності підприємства (аналіз систем для дослідження об'єктів за умов невизначеності).

Службове розслідування – це сукупність прийомів перевірки дотримання службовими особами і робітниками чи службовцями нормативно-правових актів (застосовується при вивченні порушення чинного законодавства).

Статистична звітність – це звітність, яку складають усі суб'єкти господарювання і яка містить інформацію, необхідну органам державної статистики для оцінки, планування і прогнозування економічного розвитку держави.

Пайовий (статутний) капітал – це сума внесків (паїв) засновників підприємства для забезпечення його життєдіяльності

Технологічний контроль – це контроль якості продукції, її відповідності технічним умовам (контрольний запуск сировини і матеріалів у виробництво, що застосовується для перевірки оптимальності технології виробництва, обґрунтованості норм витрат матеріалів і повноти виходу готової продукції).

Трендовий аналіз – це порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів і визначення тренда, тобто основної тенденції динаміки показника, очищеної від випадкових впливів і індивідуальних особливостей окремих періодів. За допомогою тренда формуються можливі значення показників у майбутньому, а, отже, ведеться перспективний, прогнозний аналіз.

Факторний аналіз – це аналіз впливу окремих факторів (причин) на результативний показник за допомогою детермінованих чи стохастичних прийомів дослідження.

Фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Фінансові інвестиції – це активи, що утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів, тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора.

Фінансовий аналіз – це процес дослідження фінансового стану й основних результатів фінансової діяльності підприємства з метою виявлення резервів подальшого підвищення його ринкової вартості й забезпечення ефективного розвитку.

Фінансовий план – це найважливіший елемент бізнес-плану, який складається з урахуванням прогнозу фінансового стану підприємства, як для обґрунтування конкретних інвестиційних проектів так і для управління поточною та стратегічною фінансовою діяльністю.

Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Фінансове планування – це процес визначення обсягу фінансових ресурсів за джерелами формування та напрямками їх цільового використання, згідно з виробничими та маркетинговими показниками підприємства у плановому періоді.

Фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів підприємства, при якому воно вільно маневруючи грошовими коштами, здатне шляхом ефективного їх використання, забезпечити безперервний процес виробничо-господарської діяльності, а також витрати на його розширення та оновлення.

Фінансовий ризик – його формування притаманне господарським операціям які реалізуються в межах фінансової діяльності суб'єкта господарювання.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**Базова**

1. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: Теорія та практика: Навчальний посібник / О.Я. Базилінська. – 2-ге вид. – К.: ЦУЛ, 2011. – 328 с.
2. Васильєва В.В. Фінансовий ринок: Навчальний посібник / В.В. Васильєва, О.Р. Васильченко. – К.: ЦУЛ, 2008. – 368 с.
3. Вовк В.М. Інвестування: Навчальний посібник / В.М. Вовк, І.М. Паславська. – Дрогобич: Коло, 2011. – 465 с.
4. Воронко О.С. Економічний аналіз: Навчальний посібник / О.С. Воронко, Н.П. Штепа. – Львів: «Новий Світ-2000», 2012. – 279 с.
5. Іванюта П.В. Управління ресурсами та витратами: Навчальний посібник / П.В. Іванюта, О.П. Лугівська. – К.: ЦУЛ, 2009. – 320 с.
6. Косова Т.Д. Організація і методика економічного аналізу: Навчальний посібник / Т.Д. Косова, П.М. Сухарев, Л.О. Ващенко та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 528 с.
7. Косова Т.Д. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник / Т.Д. Косова. – К.: ЦУЛ, 2013. – 440 с.
8. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз: Підручник / Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна. – К.: ЦУЛ, 2008. – 392 с.
9. Отенко І.П. Економічна безпека підприємства: Навчальний посібник / І.П. Отенко, Г.А. Іващенко, Д.К. Воронков. – Харків: ХНЕУ, 2012. – 256 с.
10. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навчальний посібник / Г.В. Савицька. – К.: Знання, 2007. – 668 с.
11. Семенов Г.А. Техніко-економічні розрахунки на підприємстві: Навчальний посібник / Г.А., Семенов Є.В. Станчевський, А.В. Кліз. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 184 с.
12. Сіменко І.В. Аналіз господарської діяльності: Навчальний посібник / І.В. Сіменко, Т.Д. Косової. – К.: ЦУЛ, 2013. – 384 с.
13. Шпанковська Н.Г. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій: Навчальний посібник / За ред. К.Ф. Ковальчука. – К.: ЦУЛ, 2012. – 328 с.
14. Ринок боргових цінних паперів в Україні: Монографія / За заг. ред. І.О. Лютого. – К.: ЦУЛ, 2008. – 432 с.
15. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: Підручник / Ю.С. Цал-Цалко. К.: Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.
16. Чернявський А.Д. Антикризове управління підприємством: Навчальний посібник / А.Д. Чернявський. – К.: МАУП, 2006. – 256 с.

Допоміжна

1. Багрова І.В. Міжнародна економічна діяльність України: Навчальний посібник / І.В. Багрова, О.О. Гетьман, В.Є. Власик / За ред. І.В. Багрової. – К.: ЦУЛ, 2004. – 384 с.
2. Благун І.Г. Фінанси: Навчальний посібник / І.Г. Благун, Р.С. Сорока, І.В. Слейно. – Львів: Магнолія 2006, 2007. – 314 с.

3. Венгер В.В. Фінанси: Навчальний посібник / В.В. Венгер. – К.: ЦУЛ, 2009. – 432 с.
4. Карпенко О.В. Неповна собівартість: теорія і практика обліку, аналізу, контролю: Монографія / О.В. Карпенко, Г.О. Соболь – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. – 241 с.
5. Коваленко Д.І. Фінанси, гроші та кредит: теорія та практика: Навчальний посібник / Д.І. Коваленко, В.В. Венгер. – К.: ЦУЛ, 2013. – 578 с.
6. Науменкова С.В. Фінансовий ринок та інвестиції: Збірник тестових вправ і завдань / С.В. Науменкова, А.В. Андреев, Ф.О.Журавка. – К.: Знання, 2000. – 214 с.
7. Стратегічний аналіз: Навчальний посібник / Г. Давидов та ін. – К.: Знання, 2011. – 389 с.
8. Філіна Г.І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навчальний посібник / Г.І. Філіна – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 320 с.
9. Чорна Л.О. Економіка підприємства: Навчальний посібник / Л.О.Чорна, Н.В. Корж, І.В. Левицька. – Вінниця: Едельвейс і К, 2008. – 369 с.

Інформаційні ресурси

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». – [Електронний ресурс]: затверджене наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
2. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» № 448/96-ВР від 30.10.1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80>.
3. Закон України «Про фондову біржу і цінні папери» № 3480-IV від 23.02.2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.
4. Державна іпотечна установа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ipoteka.gov.ua/node/1358>.
5. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
6. Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку «Україна фінансова» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ufin.com.ua/arhiv.htm>.
7. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nssmc.gov.ua/press/oficials/ukrstockmarketnews>
8. Офіційний веб-портал Верховної ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>.